

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد بندرعباس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
رشته: حقوق خصوصی

عنوان:

بررسی تطبیقی احکام مربوط به فرزند خواندگی در فقه اسلامی و حقوق ایران

استاد راهنما:

دکتر غلامرضا عارفیان

نگارنده:

نجمه ملاحی

بهار ۱۴۰۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاییدیه هیات داوران جلسه دفاع

از این پایان نامه در تاریخ ۱۴۰۱/۰۲/۲۰ با حضور اساتید راهنما، مشاور، داور در دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس با موفقیت دفاع به عمل آمد و مورد تایید قرار گرفت .

نام و نام خانوادگی : نجمه ملاحی

رشته: حقوق خصوصی

عنوان پایان نامه: بررسی تطبیقی احکام مربوط به فرزند خواندگی در فقه اسلامی و حقوق ایران

تاییدیه هیات داوران :

ردیف	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱-	دکتر غلام رضا عارفیان		
۲-	دکتر حسن محمدی رمقانی	استاد	
۳-	دکتر پوریا رضی		

دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس

تعهد نامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجانب **نجمه ملاحی** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته در رشته حقوق گرایش خصوصی که در تاریخ ۱۴۰۱/۰۲/۲۰ از پایان نامه/رساله خود تحت عنوان "بررسی تطبیقی احکام مربوط به فرزند خواندگی در فقه اسلامی و حقوق ایران" با کسب نمره ...**۱۶/۵۵**... و درجه **خوب**... دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه ارساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و... استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه/رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر و بالاتر در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوط را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخوام داشت.

نام و نام خانوادگی: **نجمه ملاحی**

تاریخ و امضا:

د

د

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بایاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشتن مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعلامی
فرهنگ و تمدن بشری، مادیانجویان و اعضای هیئت علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی
نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوانات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه بکاران پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.

تقدیم به

وجود مقدس پدر و مادرم

آنان که ناتوان شدند تا ما به توانایی برسیم ...

مویشتان سپید شد تا ما رو سفید شویم ...

و عاشقانه سوختند تا که ما بخش وجود ما و روشنگر راهمان باشند ...

و به پاس محبت های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی کند.

پاسکداری:

پاس خدای؛ راکه توفیق فراگیری علم بر من عطا فرمود و مراد مشکلات و سختی‌های من نمود، تا این پایان نامه را با موفقیت برپایان رسانم.

و بر خود لازم میدانم از زحمات استاد کراتقدر جناب آقای دکتر غلام رضا عارفیان تشکر و پاسکداری نمایم.

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۲	۱- بیان مسأله
۳	۲- ضرورت تحقیق
۴	۳- پیشنهاد تحقیق
۹	۴- اهداف تحقیق
۱۰	۵- سئوالات تحقیق
۱۰	۶- فرضیات تحقیق
۱۱	۷- روش تحقیق
۱۱	۸- سازماندهی تحقیق
۱۳	فصل اول مبانی و چهارچوب نظری تحقیق
۱۴	مبحث اول: مفاهیم
۱۴	گفتار اول: مفهوم فرزندخواندگی
۱۴	بند اول: تعریف لغوی
۱۴	بند دوم: تعریف اصطلاحی

- گفتار دوم: مفهوم قییم یا سرپرست ۱۶
- بند اول: تعریف لغوی ۱۶
- بند دوم: تعریف حقوقی ۱۷
- مبحث دوم: کلیات و مبانی ۱۷
- گفتار اول: پیشینه تاریخی فرزندخواندگی ۱۷
- بند اول: حقوق اسلام ۱۹
- بند دوم: حقوق ایران ۲۱
- بند سوم: کنوانسیون حقوق کودک و اسناد بین‌المللی ۲۷
- گفتار دوم: مقررات قانونی راجع به آثار فرزندخواندگی ۳۳
- بند اول: حقوق ارثی ۳۳
- بند دوم: حرمت نکاح ۳۵
- گفتار سوم: شرایط فرزندخواندگی بین ایرانیان و اتباع خارجی ۳۶
- بند اول: ایرانیان غیرمسلمان ۳۶
- بند دوم: ایرانیان مسلمان ۳۷
- بند سوم: اتباع خارجه ساکن در قلمرو ایران اعم از مسلمان یا غیر مسلمان ۴۶
- فصل دوم احکام مربوط به فرزندخواندگی در فقه اسلامی ۵۲

- ۵۳ ..... مبحث اول: آثار مصلحت اجتماعی بر حکم فقهی فرزندخواندگی
- ۵۳ ..... گفتار اول: مصلحت اجتماعی بر مبنای فقه اسلامی
- ۵۸ ..... بند اول: نهاد فرزندخواندگی بر مبنای مصلحت اجتماعی
- ۶۱ ..... بند دوم: ولایت حاکم اسلامی بر کودکان بی سرپرست
- ۶۴ ..... گفتار دوم: قوانین فرزندخواندگی در حقوق اسلام
- ۶۴ ..... بند اول: قانون ارث
- ۶۵ ..... بند دوم: قانون محرمیت
- ۶۵ ..... مبحث دوم: حکم فرزندخواندگی در قرآن و نزد فقهای مذاهب اسلامی
- ۶۶ ..... گفتار اول: فرزندخواندگی در آیات قرآن کریم
- ۶۷ ..... بند اول: آیات ۵-۴ سوره احزاب
- ۷۱ ..... گفتار دوم: مذهب امامیه
- ۷۴ ..... گفتار سوم: فقهای اهل سنت
- ۸۵ ..... فصل سوم بررسی تطبیقی احکام مربوط به فرزندخواندگی و حقوق ایران
- ۸۶ ..... مبحث اول: مقررات نهاد فرزندخواندگی در قوانین و مقررات ایران
- ۸۷ ..... گفتار اول: فرزندخواندگی در حقوق داخلی معاصر ایران
- ۹۱ ..... گفتار دوم: آثار سرپرستی در حقوق ایران

گفتار سوم: شرایط فرزندخواندگی بر اساس قانون مصوب ۹۲.....	۱۰۱
مبحث دوم: تطبیق احکام و آثار فرزندخواندگی در فقه و حقوق.....	۱۰۷
گفتار اول: فرزندخوانده و حرمت نکاح.....	۱۰۸
گفتار دوم: حضانت فرزندخوانده.....	۱۳۳
گفتار سوم: ولایت بر فرزندخوانده.....	۱۳۴
نتیجه گیری و پیشنهادات.....	۱۳۵
منابع و مآخذ.....	۱۴۰
ABSTRACT.....	۱۴۸

چکیده

نهاد فرزندخواندگی یک نهاد فقهی و حقوقی است که منجر به ایجاد رابطه ای خاصی بین فرزندخوانده، پدرخوانده و مادرخوانده می گردد. این نهاد دارای پیشینه ای نسبتاً طولانی است که در ادوار گوناگون تاریخی با مقاصد گوناگون و اشکال متعدد کاربرد داشته است. نهاد فرزندخواندگی در فقه اسلامی به رسمیت شناخته نشده است. اما شارع مقدس بحث ایتام و کودکان بی سرپرست را مورد شناسایی قرار داده است. بنابراین، حقوق داخلی ایران تنها نهاد فرزندخواندگی را برای اقلیت‌های مذهبی به رسمیت شناخته است و یک نهاد مجزا را به عنوان نهاد سرپرستی کودکان بی سرپرست تأسیس نموده است. این مقررات تا حد بالایی با مقررات کنوانسیون حقوق کودک در خصوص فرزندخواندگی در تطابق می باشد. با بررسی آرای فقهی و مقررات و قوانین حقوقی این نتیجه بدست می آید که رابطه ی نسبی در نظام حقوقی اسلام تنها از طریق ولادت مشروع و نسب خونی و برای رابطه فرزندخواندگی تعریفی ایجاد نشده است. نتیجتاً طفل به شکل غیر حقیقی به خانواده پذیرنده منتسب میشود. هدف پژوهش حاضر بررسی تطبیقی احکام مربوط به فرزندخواندگی در فقه اسلامی و حقوق ایران بپردازد. با توجه به نتایج پژوهش حاضر مشخص شد که پذیرش فرزند از جانب خانواده‌هایی که به دلایلی صاحب فرزند نمی‌شوند هیچ گونه رابطه نسبی ایجاد نمی‌کند و به این ترتیب حکم مسائلی همچون محرمیت فرزندخوانده، نفقه، ارث بری و غیره روشن می‌شود.

کلید واژه ها: فرزندخواندگی؛ فقه اسلامی؛ حقوق مدنی ایران؛ قانون حمایت خانواده.

۱- بیان مسأله

از دیرباز نهاد فرزندخواندگی در میان اقوام مختلف و اجتماعات گوناگون وجود داشته است و از اهمیت چشمگیری برخوردار بوده است. این امر منجر به وضع قوانینی همانند ارث و محرمیت شده است (ارسطویی و کریمی، ۱۳۹۷: ۱۴) و حرمت نکاح را بین همسر فرزندخوانده با پدرخوانده تأسیس نموده است.

نهاد فقهی و قانونی فرزندخواندگی بر مبنای رابطه بخصوصی بین فرزندخوانده، پدرخوانده و مادرخوانده تشکیل می شود. این نهاد دارای سابقه‌ای بلند مدت در ادوار گوناگون است که دارای مقاصد متعدد و اشکال متمایزی بوده است (آقایی و میرمحمدی، ۱۳۹۸: ۲۱).

بررسی آیات قرآن درخصوص فرزندخواندگی بیانگر این امر است که این نهاد از مشروعیت در دین اسلام برخوردار نیست (سبحانی، ۱۳۶۶: ۶۷). هر چند احکام مرتبط با نهاد فرزندخواندگی در صدر اسلام به رسمیت شناخته شده است اما با پیدایش اسلام این احکام از بین رفته اند و جایگاه شان را در احکام اسلامی از دست داده اند. با نازل شدن آیات چهار، پنج، سی و شش و چهل سوره احزاب در صدر اسلام، فرزندخواندگی در جهان اسلام فاقد اعتبار گشته است (آیتی، ۱۳۷۴: ۱۲۲).

در آن دوره که نهاد فرزندخواندگی نهادی کاملاً متروک در کشور ایران بود، قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست در سال ۱۳۵۳ در کشور ایران به تصویب رسید. هدف اصلی این قانون برقراری ارتباط بین مفاهیم نسب و فرزندخواندگی نبود (پناهی شورکند و شیخ زاده، ۱۳۹۷: ۱۸)، بلکه تلاش نمود تا با وضع مقررات

حمایتی، حقوق اطفال بدون سرپرست را ضمانت نماید. در واقع هدف مقنن از وضع این قانون این بود تا شرایطی برقرار نماید که اطفال یتیم بتوانند در محیط امن خانواده زندگی کنند (پیرهادی و افشاری، ۱۳۹۸: ۱۵).

بدلیل ایرادات و کاستی‌هایی که قانون سابق داشت، مجلس شورای اسلامی تصمیم گرفت تا قانون تازه ای را در سال ۱۳۹۲ در این خصوص به تصویب برساند. قانون جدید تا حدودی با قانون سابق مشابهت داشت اما در بعضی موارد وجود تفاوت بین دو قانون محرز بود. قانون مصوب ۱۳۹۲ در مسیری گام برداشت که چتر حمایتی بر ایتم و کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست بگستراند. براساس این قانون، می‌توان با فامیل پدرخوانده برای فرزندخوانده شناسنامه تازه صادر کرد. بعلاوه با استناد به این قانون، صدور حکم فرزندخواندگی به معنی قطع ارتباط فرزندخوانده با خانواده واقعی‌اش نیست. همچنین در قانون مصوب ۹۲ مقرر شده که بجز زوجین، زنان و دختران مجرد هم با احراز شرایطی می‌توانند سرپرست کودکان بدون سرپرست بشوند.

از اینرو، پژوهش حاضر سعی دارد به بررسی تطبیقی احکام مربوط به فرزندخواندگی در فقه اسلامی و حقوق ایران بپردازد.

۲- ضرورت تحقیق

بدون شک پذیرش فرزندخوانده از سوی خانواده‌های بدون فرزند آثار و نتایج مثبتی را در روابط زوجین نابارور ایجاد می‌کند. همچنین کودکان بی‌سرپرست در آغوش گرم خانواده‌ها قرار می‌گیرند که پشتوانه آن‌ها در سختی‌ها و بحران‌های زندگی می‌شوند. بنابراین، با توجه به توضیحات و تحقیقات انجام شده در رابطه با مسأله فرزندخواندگی و آثار آن در زمینه‌های مختلف و با توجه به احکام دین مبین اسلام و قوانین موضوعه ایران و

هم چنین استفتائات مراجع تقلید، واضح و روشن است که امر شایسته و خداپسندانه پذیرش فرزند از سوی خانواده‌هایی که صاحب فرزند نمی‌شوند هیچ نوع رابطه نسبی ایجاد نمی‌کند، همان طور که هیچ کدام از مراجع هم آن را تأیید نکرده‌اند. به این ترتیب انجام پژوهش حاضر موجب می‌شود حکم مسائلی همچون محرمیت فرزندخوانده، نفقه، ارث بری و غیره روشن بشود.

لذا از آنجا که قانون‌گذار شرایط خاصی را برای قبول کننده پیش بینی نموده است، بررسی و تطبیق آن‌ها در فقه و حقوق ضرورت دارد.

۳- پیشینه تحقیق

۱- نقیبه، کاظمی و زارعی (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای با عنوان ماهیت فرزندخواندگی از منظر فقه و حقوق بیان نمودند: فرزندخواندگی نوعی ایجاد علقه و رابطه با فرزندخوانده است و قطعا ایجاد این رابطه نیازمند پیش زمینه‌های فراوانی است و آثار مختلفی به دنبال دارد. اما در خصوص ماهیت این موضوع از نظر فقه و حقوق اسلامی باید گفت که، با توجه به آیات و روایات اسلام، فرزندخوانده را فرزند واقعی پدرخوانده و مادرخوانده نمی‌داند و فرزندخواندگی را نفی می‌کند. از جمله این آیات، آیه ۴ و ۵ سوره مبارکه احزاب است که می‌فرماید: پسندیده نیست که کودکان بی سرپرست را به فرزندی قبول کنید. خداوند با زبان حق سخن می‌گوید و شما را به راه راست هدایت می‌کند. فرزندان بی سرپرست را تحت اختیار پدر اصلی شان بدانید. از خدا پیروی کنید چرا که سخنان خدا به عدالت نزدیک‌تر است. در قانون حمایت از کودکان بی‌سرپرست مصوب ۱۳۵۳ از فرزندخواندگی به سرپرستی تعبیر شده بود و شرایطش را بیان کرده بود. اما این قانون با تصویب قانون حمایت

از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست در سال ۹۲ نسخ شده است و برای اولین بار در قانون از واژه فرزندخوانده استفاده شده است. در مجموع قوانین موضوعه ایران نیز به تبع از فقه اسلامی فرزندخوانده را فرزند واقعی سرپرستان قلمداد نمی‌کند و در موضوعات مختلف از جمله محرمیت، ارث و ... چاره‌اندیشی کرده است.

۲- پیرهادی و افشاری (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تطبیقی فرزندخواندگی در نظام حقوقی ایران و آمریکا با توجه به قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست یا بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲» به این نتیجه رسیدند که قوانین حقوقی فرزندخواندگی به دلیل وجود مذهب، فرهنگ و شرایط اجتماعی-اقتصادی هر کشور و ملتی از وجوه اشتراک و افتراق زیادی برخوردار است. این پژوهش بر آن است تا با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی، قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست یا بدسرپرست در ایران را با قوانین کشور آمریکا در خصوص فرزندخواندگی مورد بررسی و مقایسه قرار بدهد. نتایج مقایسه قوانین حقوقی دو کشور بیانگر آن است که آنچه در ایران به عنوان فرزندخواندگی مطرح است با معنای سرپرستی سازگاری بیشتری دارد. فرزندخواندگی تطابقی با مفاهیم نسب و قرابت در حقوق ایران ندارد. از سویی دیگر بین شرایط فرزندخواندگی و فرزندپذیری در ایران و آمریکا تفاوت‌های زیادی وجود دارد.

۳- عمادی و فرهنگ‌پور (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان بررسی آثار سرپرستی در شبه خانواده بیان نمودند: از جمله مسائلی که در مورد گروهی از کودکان مطرح می‌گردد، فرزندخواندگی و بحث سرپرستی از آنها است. فرزندخواندگی نهاد اعتباری است که دارای آثار حقوقی و اجتماعی ویژه‌ای در جامعه ایران است. در تعریف شبه خانواده به‌طور اجمالی می‌توان گفت این دفتر ضمن حفظ بافت خانوادگی، مراقبت و پرورش یک الی سه

نفر از کودکان تحت سرپرستی خانواده بهزیستی را به‌طور موقت و با نظارت کارشناسی سازمان بر عهده دارد. امین موقت یک حکم قضایی است که برای کودکان صادر می‌شود که پدر و جد پدری آنها امکان سرپرستی آنها را به صورت موقت ندارند و در اینجا تغییر شناسنامه و هویت صورت نمی‌گیرد؛ ضمناً تعهدات نالی به نفع کودک انجام نمی‌شود. ضمن آنکه این نوع سرپرستی، موقت است و در صورت بازگشت شرایط پدر و جد پدری، حکم فصل می‌شود.

۴-آقایی و میرمحمدی (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان سرپرستی کودکان بدسرپرست بیان نمودند: در فقه و قانون مدنی ایران که برگرفته از فقه و شرع است فرزندخواندگی مورد قبول واقع نشده، اما با توجه به نیاز جامعه به حمایت از کودکان بدون سرپرست، نهادی مشابه تحت عنوان سرپرستی کودکان بدون سرپرست ایجاد شد. فروپاشی خانواده و عوامل مختلف دیگر در جامعه، خانواده‌های زیادی را با بی‌سرپرستی و بدسرپرستی کودکان مواجه ساخته است. کودکان بی‌سرپرست کسانی هستند که گاهی حوادث و مشکلات طبیعی مانند سیل، زلزله و ... والدین را از کودکان دور می‌کند و گاهی والدین خود با قرار دادن کودکان بر سر راه و یا مساجد تعدا بی‌سرپرستی را به وجود می‌آورند. کودکان بدسرپرست آنانی هستند که دارای پدر و مادر و یا کسی که حضانت و نگهداری آن‌ها را بر عهده بگیرد هستند ولی به خاطر عوامل مختلفی مانند اعتیاد والدین، زندانی بودن، طلاق، بی‌بند و باری جنسی و اخلاقی و ... فاقد صلاحیت برای سرپرستی از کودکان خود هستند. با تصویب قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست، امکان واگذاری کودکان بدسرپرست نیز فراهم شده در حالی که در گذشته اینگونه نبود، هر چند این قانون ویژگی‌های مثبت فراوانی دارد، اما

موضوعات منفی هم دارد که یکی از آن‌ها موضوع ازدواج فرزندخوانده با سرپرست است. این مقاله به بررسی قانون حمایت از کودکان بدسرپرست می‌پردازد و در پایان به چالش‌ها و ارائه راهکارها می‌پردازد.

۵- ارسطویی و کریمی (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان بررسی و تحلیل شرایط فرزندخواندگی در حقوق ایران بیان نمودند: کلیه جوامع به اشکال گوناگون از گذشته دور تا به امروز به نحوی در قوانین خود به مساله فرزندخواندگی اشاره کرده‌اند. به عقیده پژوهشگران فرزندخواندگی ریشه در نیاز نظامی و اقتصادی جامعه داشته و گاهی عوامل روحی و معنوی یا عاطفی موجب پیدایش آن شده است. قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست مصوب ۱۳۵۳ تا حدی نقایص موجود را از بین برد. این قانون به دلیل احترام به سنت‌های مذهبی، عنوان فرزندخواندگی را کنار گذارد، اما نهاد تاسیس شده در آن همان فرزندخواندگی است که با شرایط و قیودی همراه شده است. در انگلستان با صدور فرار فرزندخواندگی از ناحیه دادگاه، حقوق و تکالیف والدین طبیعی یا قیم ملغی می‌شود و این حقوق و تکالیف به کسانی که کودک را به فرزندخواندگی پذیرفته‌اند، منتقل می‌شود.

۶- پناهی شورکند و مهدی شیخ زاده (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با بررسی "وضعیت فرزندخواندگی اتباع غیر ایرانی غیر مسلمان مقیم ایران" به این نتیجه رسیدند که، حضور بی‌شمار اتباع خارجی در ایران سوالات متعددی را در خصوص فرزندخواندگی و سرپرستی آنان مطرح می‌سازد که پاسخ آن را نمی‌توان در کنوانسیون حقوق کودک پیدا کرد. در این موارد تنها راه حل مراجعه به قواعد حل تعارض حقوق بین‌الملل خصوصی ایران است. یکی از سؤالاتی که درباره فرزندخواندگی و سرپرستی اطفال بیگانه در ایران مطرح می‌شود، قانون حاکم بر فرزندخواندگی در مورد آنهاست. در مقاله پیش رو سعی شده است تا دیدگاه‌های مختلف در این حوزه مدنظر

واقع بشود و در نهایت نتیجه‌ای عملی در راستای حل تعارض فرزندخواندگی توسط اتباع غیر ایرانی و غیر مسلمان مقیم ایران بدست آید.

۷- بهنام پور و باشکوه (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان مقایسه تطبیقی ازدواج با فرزندخوانده در قانون جدید کودکان بی‌سرپرست با فقه امامیه بیان نمودند: فرزندخواندگی نهادی است که رابطه‌ی خاصی را بین کودکان بدون سرپرست و خانواده‌ی جدیدشان به وجود می‌آورد. مقنن، با تصویب قانون جدید حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست و الحاق تبصره‌ای به ماده ۲۶ این قانون، برای نخستین بار امکان ایجاد روابط زناشویی میان پدر و فرزندخوانده را تأیید نمود. ناگفته نماند که این امر با عرف و فرهنگ جامعه ما، مغایرت دارد. در این پژوهش، آسیب‌های اجتماعی و روانی ناشی از این ازدواج و عدم تناسب آن با عرف جامعه ایرانی مورد بررسی قرار گرفته است. بعلاوه، دیدگاه کارشناسان فقهی و حقوقی در خصوص شرایط فرزندخوانده و فرزندپذیر و ماهیت و طبیعت فرزندخواندگی، مورد بررسی قرار گرفته است. روش انجام این پژوهش بر پایه روش کتابخانه‌ای و اسنادی است. نظرات و پیشنهادهای در جهت اصلاح و تکامل تبصره ماده ۲۶ قانون مصوب ۱۳۹۲ ارائه شده است تا انگیزه نگرش جدید در این زمینه به وجود آید. نتایج نهایی این پژوهش حاکی از آن است که، قانون حمایت از کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست با هدف تضمین سعادت و حمایت از این کودکان و نوجوانان، مقرراتی را در زمینه سرپرستی وضع نموده که جنبه حمایتی دارند.

۸- حبیبی و یاقوتی (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان واکاوی دیدگاه حقوق کنونی ایران راجع به فرزندخواندگی و مقایسه آن با حقوق آلمان بیان نمودند: فرزندخواندگی در نظام حقوقی آلمان به دو نوع ساده و کامل تقسیم می‌شود. اگرچه این تقسیم‌بندی در همجا معنای یکسانی ندارد، بخصوص اینکه، شرایط

فرزندخواندگی و آثار مربوط به آن، از کشوری به کشور دیگر متفاوت است. با تمام این تفاوت‌ها، در فرزندخواندگی کامل، رابطه عمیقی بین سرپرست و فرزندخوانده ایجاد می‌شود، در مقابل، در فرزندخواندگی ساده، روابط فرزندخوانده با والدین حقیقی اش حفظ می‌شود؛ در هر دو حالت، حق بنیادی کودک است که از نسب خود اطلاع داشته باشد؛ با توجه به این مراتب؛ این مقاله در پی آن است که با مطالعه تطبیقی و مقایسه نظام حقوقی ایران و آلمان در حوزه فرزندخواندگی؛ اولاً مشخص کند که وضعیت موجود نظام حقوقی این دو کشور در زمینه مبانی فرزندخواندگی و تحولات و نوآوری‌های آن چگونه است و ثانیاً چه تدابیری را می‌توان در جهت بهبود وضعیت حقوقی ایران پیشنهاد نمود.

۴- اهداف تحقیق

الف: هدف اصلی:

تبیین احکام مربوط به فرزندخواندگی در فقه اسلامی و حقوق مدنی ایران.

ب: اهداف فرعی:

۱- تبیین قاعده حاکم بر فرزندخواندگی در فقه اسلامی.

۲- تبیین قوانین حمایتی حقوق ایران در راستای اجرای قانون فرزندخواندگی.